

MASTERTAPE CEYLON I

0.00 - 0.55 } 2x dans
0.55 - 1.45 }
1.45 - 2.33 dans woorden

2.33 - 3.05 Tromritmen

3.10 Carri

Dec. 1955

1. openings gebed

nr 7

Proga

2. ~~(2^e stuk of 3^e dan met tamboer)~~

nr 3

1.40

4.25 3. Matara Jannis

nr 4

4.42 4. Kulo + Kandy

nr 5

5.30 5. ~~fragment~~ (?) groot stuk

nr 6

7.15 6. Kandy + ~~woep~~ woep

7.40

Matara

Panne

8.15

oog dans

Kodal

9.00 dubbeltrou

9.30 de Zwanen Kandy mooi

10.05 vinnigste gedachte

10.25 laatste dans

Ceylon II

10.45 mabarag } toegijten
Kady }

10.20 eind. ± 700

10.20 eind. ± 100

9.25- 8.55

8.55- - Singalese folk song

8.45 - k' d' d' d' d'

de maan licht naar

8.30

260 - 335

oitar Felix

(sterkte $4\frac{1}{2}$ micr. medog > kaste
zelf op bereiden gang ~~de~~ deur Hut)

Opname was voor
Palissers dus $\pm$ September
1956

B

336

Behag

alapa

kleine sitar v. Hoboh

bespeeld door Mir Kashem Khan

413

Gat

Behag

id

432

+

mrdanga

door Samir

id

480

id

510

1

~~pyra da ashree~~

Felix

798

~~mar 25 nov. 1956~~

ONDER AUSPICIËN VAN

Theater- en Concertdirectie „Internationale”

Zakelijk leider Meijer Hamel, Leidsekade 56, Amsterdam, Telef. 34240

IN SAMENWERKING MET

Theater Carré - Amsterdam

N. M. GUNEYA

MET ZIJN

beroemde Singalese ensemble

tempel- en duiveldansers

uit ceylon

1955 of 1950 2e programme

AGENDA:

ZONDAG	11 DECEMBER:	<i>Rotterdam</i> — Rotterdamsche Schouwburg
MAANDAG	12 DECEMBER:	<i>Leeuwarden</i> — Harmonie
DINSDAG	13 DECEMBER:	} <i>Amsterdam</i> — Theater Carré
WOENSDAG	14 DECEMBER:	
DONDERDAG	15 DECEMBER:	
VRIJDAG	16 DECEMBER:	<i>Eindhoven</i> — Philips' Schouwburg
ZONDAG	18 DECEMBER:	<i>Den Haag</i> — Gebouw voor Kunsten en Wetensch.
MAANDAG	19 DECEMBER:	<i>Deventer</i> — Deventer Schouwburg

A = matara, scherp ~~scherp~~ doekter
B = kandy, zachter, veraf

Korak II

1 Sabda Pooja

Het gehele ensemble

in Pali

Inwijdende rhythmten met twee Kandy-trommels, twee Matara-trommels, een dubbele trommel, fluit, schelp en gezang.

2 Sudda Mathare

M. H. Gomis, M. H. Pantis

Deze in de bijzondere „Low-Country”-techniek uitgevoerde dans, moet de plaats reinigen.

3 Pantheru

*P. G. Puchibaba, N. M. Somadasa,
T. U. Jayatura*

Oorspronkelijk leidden deze dansers de gewijde olifant van de Perahera-processie, die de tand-reliquie van Boeddha droeg. Later voerden deze dansers de strijdtroepen aan om de Singalezen aan te vuren en de vijanden schrik aan te jagen.

4 Riddi Yakkuna

M. H. Gomis

Dit is één van de 18 verschillende dansen die ziektestadia op magische wijze bezweren.

5 Naga Raja

P. G. Puchibaba of T. U. Jayatura

Buridatta, de koning der Cobra-Goden, nam een aardse gestalte aan, om een Sila (gelofte) te vervullen. In eenzaamheid, vastend, in rust en meditatie werd hij door een Veddah (een bewoner uit de oertijd) ontdekt. De koning schonk hem een kostbaar juweel, opdat hij zijn geheim zou bewaren. De Veddah echter verloor de edelsteen en een zigeuner, die het juweel vond, kwam tot de ontdekking, dat deze steen alleen van de koning der slangen afkomstig kon zijn. De zigeuner vond de Naga Raja en dwong hem, van stad tot stad trekkend, zijn goddelijke dansen te vertonen. Dit is één van deze dansen.

6 Udara Vanamma

N. M. Guneya

Een overblijfsel van de hoftraditie van de Kandy-dans. De koninklijke waardigheid wordt hier in de dans getoond. Nóch als caricatuur, nóch als vleierij, doch als toonbeeld van de hoofse etikette en koninklijke waardigheid.

of

6 Olifanten Vanamma

N. M. Guneya

Gang en uiterlijk van een olifant in een dans gestyleerd.

7 Salu Paliya

M. H. Gomis

In deze ziektebezweringsdans toont men de ijdelheid en domheid van een der lagere demonen.

8 Doodsvlucht der vlinders

*N. M. Guneya, N. M. Somadasa,
P. G. Puchibaba, T. U. Jayatura,
S. V. G. Poola*

Zwermen vlinders fladderen door hun kort en glanzend leven, dat slechts enkele uren duurt. Hun liefde, hun massavluchten en de korte ogenblikken van rust, waarbij zij met hun lange zuigsprietten de godendrank van de bloemen opnemen. Dartelend door prachtige tuinen, met meren, trekken zij door bossen op naar de hoogten van Adams Peak, waar zij aan de voeten van Boeddha in extase sterven. (Op de Adams Peak, één van de hoogste bergen van Ceylon, bevindt zich een voetafdruk, die van Boeddha afkomstig moet zijn. In April vliegen inderdaad miljoenen vlinders uit alle delen van het land naar deze top om aldaar te sterven.)

9 Gini Yakkum

M. H. Gomis

Om het binnendringen van een vreemde Godheid in Lanha-Ceylon te verhinderen, worden wanden van vuur opgetrokken in deze fakkeldans.

Pauze

masker

10 Ernstige dans

Het gehele ensemble

11 Dans voor een dubbeltrom

S. V. G. Poola

1 Solo - Tempel

12 Paard en ruiter

N. M. Guneya

Kantaka, het lievelingspaard van de prins Siddharta, voerde zijn heer vanuit de koninklijke macht in de eenzaamheid, in welke eenzaamheid bij hem de liefde voor het Boeddhisme ontwaakte. Het symbool van het paard betekent de overgang van de wereldlijke macht naar de hoogste geestelijke verlichting.

13 Sinha Nettuma

M. H. Gomis, M. H. Pantis

Komische pantomimische discussie tussen twee leeuwen in de jungle.

14 De Zwanen

*N. M. Guneya, P. G. Puchibaba,
N. M. Somadasa, T. U. Jayatura*

Deze dans is zelfs in Kandy een onbekende zeldzaamheid. De laatste nog in leven zijnde 90-jarige meester van deze dans, leerde zijn neef Guneya kort geleden deze dans om de familietraditie te bewaren.

of

14 Apen Vanamma

*N. M. Somadasa
T. U. Jayatura*

15 Gine Sisil

M. H. Gomis, M. H. Pantis

Dans van de vuurvretende demonen.

of

15 Rakscha

Maskerdans van een grote demonen-koning.

16 Kohomba Kankariya

*N. M. Guneya, P. G. Puchibaba,
N. M. Somadasa, T. U. Jayatura,
S. V. G. Poola*

De tot vereniging oproepende trommel leidt deze dans in.
De voornaamste delen zijn: 1. Namaskariya; 2. Kaulpaduwa; 3. Assne;
4. Yakthumpade; 5. Ahwanduma; 6. Awasanaya.

Wijzigingen voorbehouden

Een unieke belevenis

Het gezoem van duizenden krekels vervult de lucht. Vuurvliegjes, net kleine gloeiende edelstenen, doorkruisen het nachtelijk duister. Tegen het blauw van de nacht steken de zachtjes wiegelende palmen af. De geur van de bloesems is zo zoet, dat het bijna beklemmend is voor een Europeaan. In de verte hoort men het kwaken van duizenden kikvorsen op de rijstvelden. Dat alles tezamen schept een sfeer van tijdeloosheid, maar het kletteren van de voetringen der dansers verjaagt droom en poëzie. Fakkels steken knetterend hun vlammen in de lucht, het geroffel van de tamboers electriseert ons, daar in de nabijheid van Kandy, de oude hoofdstad der koningen van Ceylon, waar wij uitgenodigd waren bij een dansvoorstelling. De sfeer was volmaakt om deze oeroude danskunst van Ceylon weer tot leven te wekken.

De indruk, die het gehele repertoire der dansers op deze avond maakte, was zo sterk, dat zij mij dagenlang bezighield. Ik wil er u gaarne een beeld van geven, als een soort voorbeschouwing van wat u te zien zult krijgen bij de Nederlandse tournee van deze Singalese dansgroep.

In de late namiddag hadden Guneya, de goeroe (leermeester) en eerste solist van het gezelschap, benevens de andere dansers hun costuum aangetrokken en hun zilveren hoofdtooi opgezet, die wat schoonheid betreft slechts te vergelijken is met de oude Katakali hoofdtooi van India. De bij allen gelijke tooi schijnt de originele Moekoet te zijn, die in het oude India werd beschreven als een hoofdtooi voor goden: een zilveren kroon met een oorstuk, een samenstel van twaalf delen, waaraan klingelende zilveren voorwerpen hangen. Meer dan een uur duurt de voorbereiding van het toilet. In de vorm van een stralenkrans bedekt een snoer parels het bovenlichaam. De afzonderlijke delen vormen kringen van zonnen op de fluwelig donkere huid. De ringen en schouderdelen zijn slangvormig. De broek wordt om het lichaam gewonden en geplooid.

Guneya is meer dan veertig jaar oud, maar zijn lichaam is zo krachtig, zijn huid zo glad als van een 25-jarige. Als hem gevraagd wordt hoe oud hij is, antwoordt hij meesmuilend: „Zeventig of meer; ik ben het vergeten”.

De twee tamboers met hun lange dubbele trommen schijnen nooit buiten adem te geraken - ononderbroken van de late namiddag tot in de nacht slaan ze nauwkeurig en onvermoeid de ingewikkelde rhythmten, die overgave eisen en die natuur, dansers en ademloze toeschouwers tot een eenheid vormen. Zoals bloemen schijnen de dansers uit het donker op te bloeien en plotseling, door fakkels belicht, bewegen zij zich volgens het een-twee-een-twee-rhythme der trommels, eerst langzaam en voorzichtig, dan uitbarstend in heftige beweging. Deze kracht kan voor een Europese toeschouwer benauwend zijn. Zij eist echter overgave van ons, ja het volkomen loslaten van onze normen op kunstgebied. Welk een direct aansprekende, beeldrijke taal horen wij daar - zij zingen nu het Singalese volkslied „De Bomen”.

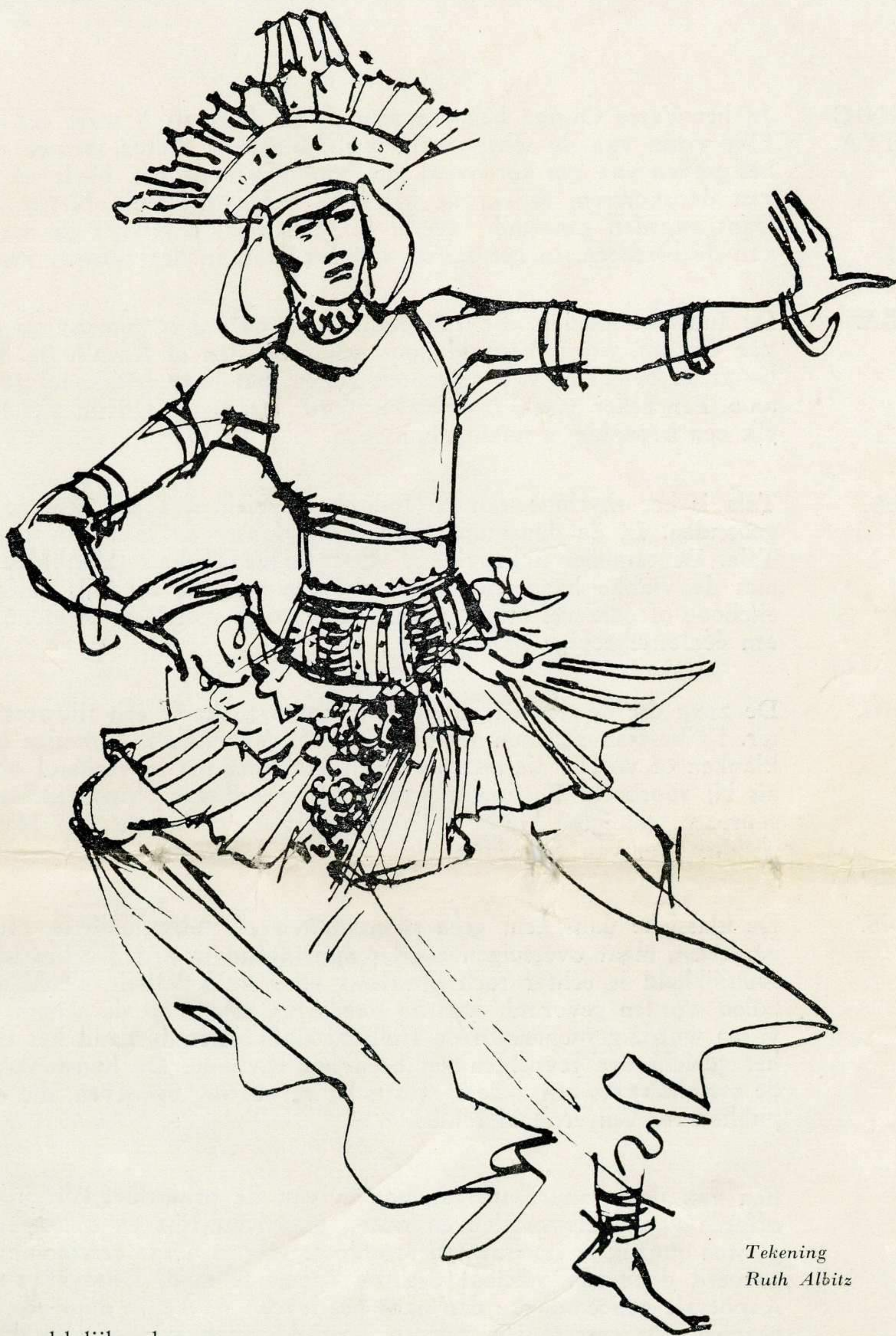
Na De Bomen komt de Zwanendans, een vermenging van realiteit en fantasie. Wij zien de verandering van de dansers in vogels. Temidden van bloesems schijnt dat meer te liggen, waarin de zwanen heen en weer glijden, allen tezamen en toch elk vrij in zijn bewegingen. Hun bevallige houding is in overeenstemming met de gezongen woorden. Daarna danst Guneya Het Paard en de Berijder, een waarlijk grote dans met een opmerkelijke ruimte van beweging en met een meesterlijk-nauwkeurige voettechniek. Spelend glijdt hij over het toetsenbord van gewaarwordingen, van de sterkste mannelijke kracht tot de zachtste gevoelens. Ofschoon de gestes en de bewegingen — zoals ook in ons ballet — gebonden zijn aan strenge klassieke vormen, is het ook hier de kracht der persoonlijkheid, net als in het handschrift, die er de kwaliteit van bepaalt.

In de Vlinderdans lijkt zich de lente in al haar volheid te openbaren. In de geur der bloesems en tussen de veelsoortige bloemen schijnen vlinders te vliegen en zich neer te laten met de voorname nonchalance van deze fladderende insecten, om zich daarna weer vrolijk in de ruimte te verheffen. De handen der dansers vertolken, samen met het zoemende geluid van de trommels, de bewegingen der vlinders of hun honingzoeken met lange tongen, hun vlucht en hun verdwijnen.

Deze oude dansvormen ontwikkelden zich ongetwijfeld in nauwe samenhang met de klassieke Zuidindische dansspelen, die hierheen kwamen met de leden van het gevolg der vroegere Indische koninginnen. Ook hier echter kan men vaststellen, dat er een oorspronkelijke inheemse kunst bestond en bestaat, die zich uit de primitieve riten heeft ontwikkeld tot een hoge kunstvorm. De rituele duivelsdans wordt ook nu nog dikwijls gedanst om demonen en ziektebrengende geesten te bezweren. Dat bewijst hoezeer dit volk een uit de oudste tijden stammende behoefte heeft om kunstzinnige uitdrukkingvormen te vinden voor de gevoelens waardoor het bezielde wordt.

Kurt Bethge

Tekening
Ruth Albitz

Uw dans, goddelijke danser,
schenkt dromen hun vorm
en vrijheid haar evenbeeld.
Uw ritme weeft de draden der dingen
en ontbindt hen voor eeuwen;
ordent magisch atomenchaos tot schoonheid
en herschept zich in de simfonie der sterren;
doorhuivert het leven met leed
— omploegend het bestaan —
in golvende vreugde en laaiende smart.

RABINDRANATH TAGORE

Vertaling Ria Sieben

Over de dans en de muziek van Ceylon

DAINIC NRTYA.

In het Verre Oosten behoren muziek en dans als 't ware tot de natuur. Elke vorm van de schepping, vogels, bloemen, dieren, bomen en mensen, het golven van een korenveld, de deining van de zee, biedt een overvloed van dansvormen, die in de klassieke oudheid Dainic Nrtya (Dagelijkse Dans) werden genoemd. Overal is muziek en rythme: in het fluisteren van de bladeren, in het ruisen van het gras, in het zoemen van de bijen.

RAGA.

De Indische muziek, die van beslissende invloed is geweest op de muziek van Ceylon, wordt bepaald door geluidsbeelden of Raga's. Bij dit systeem hangt de betekenis van elke noot samen met haar relatie tot een centrale toon. Een zeker aantal intervallen wordt samengevoegd tot z.g. Raga's, die elk een bepaalde stemming oproepen.

TALA.

Tala is het rythme van de Indische muziek, dat aan strenge wetten is gebonden. In de danskunst bepaalt de danser de laatste nuance van de Tala. De tamboer improviseert verscheidene Theka's (klankkleuren), soms met de vlakke hand, dan weer met de vingers, dikwijls zelfs met zijn elleboog of ook wel met een stok. Ieder soort roffel op de trommel draagt een éénlettergrepige naam.

ZANG.

De zang die de dansen begeleidt (Vannawa) heeft een illustratief karakter. Er bestaan achttien grond- of hoofd-Vannawa's. Sommige beschrijven klanken of vogels, die met het leven van Boeddha in verband stonden, zoals bij voorbeeld Toeranga, waarin het paard van Prins Siddharta wordt geprezen, sommige hindoe-thema's, zoals de beroemde aap Hanoena, de strijdmakker van de held Rama.

DANS.

De klassieke dans kent geen spontaneïteit of individualiteit. Hij wil niet verrassen, maar overtuigen zonder opdringend te zijn. De kracht der persoonlijkheid is echter toch bepalend voor de kwaliteit. Beelden en symbolen worden gevormd, waarbij steeds het geloof op de achtergrond naar voren wordt geroepen. In de Indische dans geeft de hand het thema aan, het gezicht het gevoel en het been het rythme. De kunstenaar moet in de toeschouwers een zekere extatische vervoering oproepen, die dansers en publiek tot een eenheid bindt.

Een van de belangrijkste ceremoniën van de primitieve Veddha was het offeren van yamswortelen en water, later van rijst en cocosmelk, om de geesten gunstig te stemmen en te hulp te roepen. Deze ceremonie werd uitgevoerd door een speciaal daartoe opgeleide man, Doeggarawa of later Kapoerale genoemd, die dan naar het scheen werkelijk door een geest was bezeten. De ceremoniën werden begeleid door symbolische dansen, die stellig voorlopers waren van de tegenwoordige duivelsdansen, welke ook nu nog een bezwerend karakter hebben en op het land worden gedanst om zielsconflicten tot een oplossing te brengen. Deze dans ontwikkelde zijn eigen gecompliceerde techniek, hij kreeg zijn eigen costuums en honderden veelkleurige maskersoorten. Zo zijn er bij voorbeeld achttien maskers, die de verschillende stadia en soorten van koorts voorstellen. Dansen, die gebaseerd zijn op scherpe humor ontbreken evenmin.

Tegenwoordig zijn er op Ceylon nog maar weinig echte grote dansers. Bijna alle soorten dans zijn in verscheidene richtingen uiteengevallen en elke dansleraar poogt zijn stijl voor te stellen als de enig echte. Des te waardevoller is de ontdekking van deze troep, die de fascinerende betovering van de oorspronkelijkheid weet te verenigen met de volkomen beheersing van de klassieke stijl.